

แมลงศัตรูสำคัญ ส้มเปลือกล่อน

และแนวทางการบริหาร

กลุ่มบริหารศัตรูพืช
สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช
กรมวิชาการเกษตร

เพลี้ยไฟพริก (*Scirtothrips dorsalis* Hood)

เพลี้ยไฟพริกทำลายส้มในระยะยอดอ่อนและผลอ่อน โดยตัวอ่อนและตัวเต็มวัยใช้ปากเขี่ยและดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อนและผลอ่อน ทำให้ใบมีลักษณะผิดปกติใบแคบเรียว กร้าน การทำลายจะรุนแรงในระยะผลอ่อน นับตั้งแต่ก่อกิ่งจนถึงผลส้มเขียวหวานมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 ซม. ผลอ่อนที่ถูกทำลายจะปรากฏเป็นวงสีเทาเงินบริเวณขั้วผลและก้นผล หรือเป็นทางสีเทาเงินตามความยาวของผล สำหรับผลอ่อนที่ถูกเพลี้ยไฟทำลายอย่างรุนแรงจะแคระแกร็น พบระบาดทั่วทุกแหล่งปลูกส้มตลอดปี ช่วงการระบาดขึ้นอยู่กับการแตกยอดอ่อน การติดผลอ่อน โดยเฉพาะในช่วงที่มีอากาศร้อน ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน

การป้องกันกำจัด

1. ควบคุมการแตกยอดออกดอกติดผลให้อยู่ในระยะเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการป้องกันกำจัด และช่วยลดจำนวนครั้งของการพ่นสารเคมี
2. ผลอ่อนที่ถูกเพลี้ยไฟลงทำลายรุนแรงควรเก็บทิ้งทำลายและการเด็ดผลทิ้ง จะช่วยให้พืชฟื้นตัวได้เร็ว
3. สำรวจเพลี้ยไฟในช่วงที่ส้มแตกใบอ่อนและผลอ่อน ถ้าพบการทำลายมากกว่า 50% ของยอดที่สำรวจ หรือ 10% ของผลที่สำรวจทำการพ่นสารฆ่าแมลง เช่น อิมิดาโคลพริด 10% เอสแอล อัตรา 10 ซีซี หรือคลอไทอะนิดีน 16% เอสจี อัตรา 5 กรัม หรือ คาร์โบซัลเฟน 20% อีซี อัตรา 40 ซีซี /น้ำ 20 ลิตร

หนอนซอนใบส้ม (*Phyllocnistis citrella* Stainton)

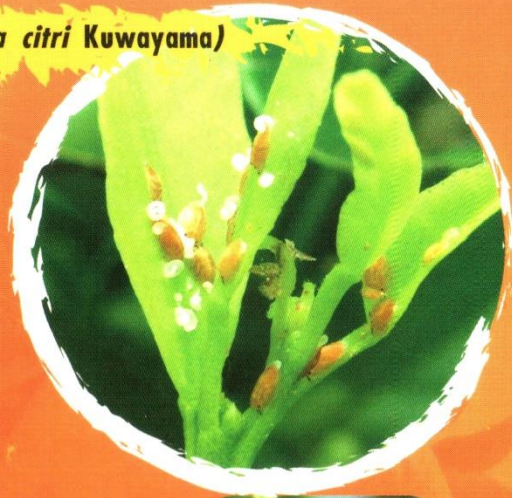
ทำความเสียหายในระยะแตกใบอ่อน โดยตัวหนอนกัดกินเนื้อเยื่อใต้ผิวใบอ่อน หนอนจะทำลายด้านใต้ใบมากกว่าด้านบนใบ รอยทำลายสังเกตเห็นได้ง่ายตั้งแต่เริ่มทำลาย โดยเห็นเป็นทางสีขาวเรียวยาวในระยะเริ่มแรก และขยายใหญ่ขึ้นเป็นทางคดเคี้ยวไปมาคล้ายงูเลื้อย ใบมีลักษณะบิดงอลงทางด้านที่มีหนอนทำลาย นอกจากทำลายใบแล้ว ถ้ามีการระบาดมาก หนอนจะเข้าทำลายกิ่งและผลอ่อน มีผลทำให้ส้มต้นเล็ก ชะงักการเจริญเติบโตได้ พบระบาดได้ตลอดปีโดยเฉพาะช่วงที่มีการแตกยอดอ่อน และใบอ่อน โดยเฉพาะระบาดมากในช่วงฤดูฝนประมาณเดือนพฤษภาคม-กันยายน

การป้องกันกำจัด

1. ควบคุมการแตกยอด ออกดอก ติดผลให้อยู่ในระยะเดียวกัน
2. เก็บยอดหรือใบส้มที่ถูกหนอนซอนใบส้มมาทำลายเพื่อลดปริมาณหนอนในรุ่นต่อไป
3. สำรวจหนอนซอนใบส้มในช่วงแตกใบอ่อน โดยสุ่มสำรวจต้นละ 5 ยอด ประมาณ 10-20 ต้นต่อสวน หากยอดอ่อนถูกทำลายเกินกว่า 50% ของยอดที่สุ่มสำรวจทั้งหมด ถือว่าหนอนซอนใบส้มมีปริมาณสูงถึงระดับที่ต้องทำการป้องกันกำจัดให้พ้นสารฆ่าแมลงที่แนะนำ เช่น ปีโตรเลียมสเปรย์ออยล์ 83.9% อัตรา 40 ซีซี หรืออิมิดาโคลพริด 10% เอสแอล อัตรา 8 ซีซี หรือ โคลไทอะนิดิน 16% เอสจี อัตรา 5 กรัม/น้ำ 20 ลิตร พ่นให้ทั่วทั้งหลังใบและหน้าใบและถ้าสำรวจพบว่ายังมีการระบาดของหนอนซอนใบส้มให้พ่นซ้ำ

เพลี้ยไก่แจ้ส้ม (*Diaphorina citri* Kuwayama)

ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของเพลี้ยไก่แจ้ส้มดูดกินน้ำเลี้ยงจากตาและยอดอ่อนสำหรับตัวอ่อนขณะดูดกินจะกลั่นสารสีขาวมีลักษณะเป็นเส้นด้ายและชักนำให้เกิดราดำ ใบที่ถูกทำลายจะหงิกงอและเหี่ยวแห้งได้ แมลงชนิดนี้นอกจากทำลายต้นส้มเขียวหวานโดยตรงแล้ว ยังเป็นพาหะถ่ายทอดโรคใบเหลืองต้นโทรม หรือกรีนนิ่ง (Greening disease) ซึ่งเป็นโรคที่สำคัญที่สุดของส้มเขียวหวาน ทำให้โรคส้มชนิดนี้แพร่กระจายไปเกือบทุกแหล่งปลูกส้ม เป็นสาเหตุให้ต้นส้มทรุดโทรมและตายในที่สุด พบระบาดในระยะเวลาแตกยอดอ่อน โดยพบปริมาณมากช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม และเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม

การป้องกันกำจัด

1. ระยะเวลาที่ส้มแตกตาและยอดอ่อนควรหมั่นสำรวจเพลี้ยไก่แจ้ส้มทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัย โดยการสุ่ม 5 ยอดต่อต้น จำนวน 10-20 ต้นต่อสวน
2. เมื่อพบเพลี้ยไก่แจ้ส้มต้องทำการป้องกันกำจัดทันทีโดยการพ่นสารฆ่าแมลงที่แนะนำ ได้แก่ อิมิดาโคลพริด 10% เอสแอล อัตรา 8 ซีซี หรือโคลโทอะนินดิน 16% เอสจี อัตรา 1 กรัม หรือไดโนทีฟูแรน 10% ดับบลิวพี อัตรา 4 กรัม หรือแลมปีดาไซฮาโลทิน 2.5% ซีเอส อัตรา 15 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร

แนวทางการบริหารแมลงศัตรูส้ม

1. เทคนิคการตรวจนับศัตรูส้ม แบบมี-ไม่มี เพื่อใช้แทนการตรวจนับจำนวนศัตรูพืช เพื่อให้การประเมินสถานการณ์ศัตรูพืชมีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว ตัวอย่างเช่น

เพลี้ยไฟพริก

- สุ่มเคาะยอดอ่อนส้มบนกระดาด เพื่อสำรวจเพลี้ยไฟพริก
- ยอดที่พบเพลี้ยไฟพริก เท่ากับ มี (1) ถ้าไม่พบเท่ากับ ไม่มี (0)

ระดับเศรษฐกิจ ทำลายยอด > 50% ผล 10%

หนอนชอนใบส้ม

- สุ่มยอดที่มีจำนวนใบ > 5 ใบต่อยอด
- ยอดที่พบการทำลาย > 3 ใบ เท่ากับ ถูกทำลาย (1) ถ้าพบการทำลาย < 3 ใบ เท่ากับ ยอดไม่ถูกทำลาย (0)

ระดับเศรษฐกิจ ทำลายยอด > 50%

เพลี้ยไก่แจ้ส้ม

- สุ่มยอด ถ้าพบไข่ ตัวอ่อน ตัวเต็มวัย เท่ากับ มี (1)
- ถ้าไม่พบ เท่ากับ ไม่มี (0)

ทำการพ่นสารเมื่อพบเพลี้ยไก่แจ้ส้มทุกระยะ

2. ขนาดตัวอย่างการสุ่มสำรวจ จำนวนต้นที่สำรวจตามตาราง โดยในแต่ละต้น ทำการสุ่มส่วนของพืชที่แมลงเข้าทำลาย (ใบอ่อน ดอก หรือผล) จำนวน 5 หน่วยต่อต้น โดยช่วงเวลาในการเข้าสำรวจขึ้นอยู่กับช่วงระยะการเจริญเติบโตของส้ม

ตารางแสดง จำนวนต้นส้มที่สำรวจขึ้นอยู่กับจำนวนต้นส้มในแปลง

จำนวนต้นในแปลง	จำนวนต้นส้มที่สำรวจ
0-500	10
501-750	12
751-1,000	15
1,001-2,000	20
2,001-4,000	25
> 4,000	30

3. แนวทางการประเมินสถานการณ์แมลงศัตรูส้ม

ตัวอย่าง การสำรวจเพื่อประเมินประชากรหนอนชอนใบส้ม

- ในแปลงที่มีต้นส้ม 500 ต้น ทำการสำรวจ 10 ต้น
- ความถี่ในการสำรวจ ทุก 7 วัน
- สุ่มสำรวจยอดอ่อน (ที่มีใบ > 5 ใบต่อยอด) 5 ยอดต่อต้น
- สุ่มตรวจหนอนชอนใบส้ม หากพบ ยอดที่พบการทำลาย > 3 ใบ เท่ากับถูกทำลาย (1)
- ประเมินค่าเฉลี่ยของจำนวนยอดที่ถูกทำลายจากยอดอ่อนทั้งหมดที่สุ่มสำรวจ หากเกิน 50% ให้ดำเนินการป้องกันกำจัด โดยการพ่นสารฆ่าแมลง

การใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชอย่างชาญฉลาดจะช่วยลดการสร้างความต้านทานของแมลงศัตรูพืช โดยควรใช้สารฆ่าแมลงเมื่อมีประชากรแมลงเกินระดับเศรษฐกิจ และผู้ปลูกส้มควรมีข้อมูลเกี่ยวกับชนิดของสารฆ่าแมลงที่สามารถป้องกันกำจัดแมลงศัตรูส้มชนิดนั้นๆ ให้มากกว่า 1 กลุ่มกลไกการออกฤทธิ์ เพื่อนำมาใช้สลับกัน เช่น สารในกลุ่มคาร์บาเมต (Carbamate) และกลุ่มออร์แกโนฟอสฟอรัส (Organophosphorus) เป็นสารยับยั้งการสร้างเอ็นไซม์คลอโรพลาสต์เอสเทอร์เรส ไม่ควรนำมาใช้สลับกัน ควรนำไปใช้สลับกับสารกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มนีโอนิโคตินอยด์ (Neonicotinoid) ซึ่งเป็นสารขัดขวางสารนิโคตินิคอะซิติลโคลีน หรือกลุ่มไพเรทรอยด์ (Pyrethroids) ซึ่งเป็นสารขัดขวางสมดุลไซเตียม

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

กลุ่มบริหารศัตรูพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

กรมวิชาการเกษตร กรุงเทพฯ

โทร. 0-2579-5583 ต่อ 102, 104

จัดทำ	กลุ่มบริหารศัตรูพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช
ข้อมูล/เรียบเรียง	ศรียานรรจ์ ศรียันตรา
ภาพ	ศรียานรรจ์ ศรียันตรา
ออกแบบ	ศรียานรรจ์ ศรียันตรา
พิมพ์	ครั้งที่ 1 พ.ศ.2554
จำนวน	5,000 ฉบับ

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด